

INTELLECTUAL PROPERTY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: WHO IS THE AUTHOR?

G. Androshchuk

Research Institute of Intellectual Property of the National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine,

st. K. Malevich, 11, building 4, Kyiv, 03680

Genandro1@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0781-9740>

Abstract. The economic and legal aspects of the regulation of artificial intelligence (AI) technologies, their influence on scientific and inventive activity are studied. The role of protection of intellectual property (IP) - (patent and copyright) in different economies and jurisdictions in ensuring the balance of competing interests, identifies existing problems and identifies ways to solve them. AI is seen as one of the most important dual-use technologies, a new challenge for the economy and the legal system, a new phenomenon that has a multiplier effect, a legal phenomenon in the structure of legal relations, a new object for legal regulation. AI is able to generate and create various works - science, literature and art. These circumstances raise problems of recognition of authorship, the possibility of authors to dispose of their rights and their use of mechanisms for legal protection of IP objects. The main provisions of the Resolution of the European Parliament of October 20, 2020 on intellectual property rights in the development of artificial intelligence technologies (2020/2015 (INI)), the Resolution of the International Association for the Protection of Intellectual Property (AIPPI) 2020 on the inventory of inventions using AI. The analysis of the legislative and law enforcement practice of the European Patent Office (EPO), the US Patent and Trademark Office (USPTO) and the UK Intellectual Property Office (UKIPO), regional and international documents on the regulation of AI and IP, provides an opportunity to form a unified approach to interpretation of the criteria of protection of the results of AI activities in different jurisdictions, to apply the mechanisms of legal protection of IP objects in the national legislation, emphasizes the importance of IP policy for national security.

Keywords: intellectual property, artificial intelligence, inventor, computer program, regulation, digital economy.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ І ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ХТО АВТОР?

Г. О. Андрощук

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Національної академії правових наук України,
вул. К. Малевича, 11 корп. 4, м. Київ, Україна, 03680

Genandro1@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0781-9740>

Стаття підготовлена в рамках виконання тем НДР «Інтелектуальна власність в цифровій економіці»
(РК № 0118U007601), «Інтелектуальна власність як складова системи забезпечення національної
безпеки» (РК № 0117U005291), які виконуються НДІ інтелектуальної власності НАПрН України.

Анотація. Досліджено економіко-правові аспекти регулювання технологій штучного інтелекту (ШІ), їх вплив на наукову та винахідницьку активність. Показано роль охорони інтелектуальної власності (ІВ) патентного і авторського права у різних економіках та юрисдикціях в забезпеченні балансу конкуруючих інтересів, виявлено наявні проблеми та визначено шляхи їх вирішення. ШІ розглядається як одна з найважливіших технологій подвійного призначення, новий виклик для економіки та правової системи, нове явище, що має мультиплікаційний ефект, правовий феномен в структурі правовідносин, новий об'єкт для правового регулювання. ШІ здатний генерувати та створювати різні твори – науки, літератури і мистецтва. Ці обставини висувають проблеми визнання авторства, можливості користування авторами своїми правами і використання ними механізмів правової охорони об'єктів ІВ. Проаналізовано основні положення Резолюції Європейського парламенту від 20 жовтня 2020 р. про права інтелектуальної власності в області розробки технологій штучного інтелекту (2020/2015 (INI)), Резолюцію Міжнародної асоціації з охорони інтелектуальної власності (AIPPI) 2020 р. щодо інвентаризації винаходів, створених із використанням ШІ. Викладений аналіз законодавчої

та правозастосованої практики Європейського патентного відомства (ЄПВ), відомства з патентів і торгових марок США (USPTO) і Відомства інтелектуальної власності Великобританії (UKIPO), регіональних та міжнародних документів щодо регулювання питань ШІ і ІВ, дає можливість сформувати єдиний уніфікований підхід до тлумачення критеріїв охороноздатності результатів діяльності ШІ в різних юрисдикціях, застосувати механізми правої охорони об'єктів ІВ в національному законодавстві, підкреслює важливість політики у сфері ІВ для національної безпеки.

Ключові слова: інтелектуальна власність, штучний інтелект, винахідник, комп'ютерна програма, регулювання, цифрова економіка.

Вступ

У ключовій доповіді ВОІВ «Світові показники діяльності в галузі інтелектуальної власності» (World Intellectual Property Indicators 2020) Генеральний директор Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) Дарен Танг зазначає: «Активне використання інструментів інтелектуальної власності свідчить про високий рівень інновацій і творчості в кінці 2019 р. якраз на початку пандемії COVID-19. Пандемія змінила тенденції, що давно зароджувалися, шляхом стимулювання використання нових технологій і прискорення цифровізації у повсякденному житті. Оскільки інтелектуальна власність настільки тісно пов'язана з технологіями, інноваціями і процесом цифровізації в світі, після закінчення пандемії вона стане ще важливішою для більшої кількості країн» [1]. Згідно визначення за стандартом ISO/IECTR 24028:2020 [2], штучний інтелект (ШІ) – це здатність сконструйованих систем набувати, обробляти та застосовувати знання та навички. Водночас Європейська Комісія визначає ШІ як системи, які демонструють розумну поведінку завдяки аналізу їхнього оточуючого середовища та вжиття дій – з певним рівнем автономності – для досягнення визначених цілей [3].

Постановка проблеми

Штучний інтелект (ШІ) в державному регулюванні розглядається як новий виклик для економіки та правої системи, нове явище, що має мультиплікаційний ефект, правовий феномен в структурі правовідносин, новий об'єкт для правового регулювання. Сучасний науково-технологічний розвиток привів до того, що ШІ став здатний генерувати та створювати різні твори –

науки, літератури і мистецтва. Створення творів ШІ є невід'ємною сфeroю діяльності в сучасній цифровій економіці. Ці обставини висувають на передній план проблеми визнання авторства при створенні творів ШІ, можливості користування авторами своїми правами і використання ними механізмів правої охорони об'єктів інтелектуальної власності (ІВ). Результатом правового регулювання в Україні питань, пов'язаних з наявністю або відсутністю правосуб'єктності у ШІ, буде формування чіткого розуміння права в сфері використання результатів діяльності ШІ. У зв'язку з тим, що в національному законодавстві у сфері ІВ питання щодо самостійної правосуб'єктності ШІ не вирішено, доцільно звернутися до аналізу зарубіжного законодавства та доктринальних позицій з цієї проблеми.

Аналіз досліджень і публікацій

Проблемам розвитку ШІ приділяється значна увага тих, хто формує технологічну складову розвитку світу – Ілон Маск, Стівен Хокінг, Марк Цукерберг, Джозеф Безос, не кажучи вже про фахівців, які займаються нині в провідних лабораторіях та інститутах світу розробкою ШІ. Вагомий внесок у дослідження феномену ШІ здійснили іноземні науковці: А.Тюрінг (Alan Turing), Д. Баррат (James Barrat), Е. Хорвіц (Eric Horvitz), Н. Бостром (Niklas Boström), І. Маск (Elon Musk), Д. Дайсон (George Dyson), К. Келлі (Kevin Kelly), Р. Кало (Ryan Calo), П. Асаро (Peter M. Asaro), В. Віндже (Vernor Steffen Vinge), К. Шваб (K. Schwab), П. Н. Бирюков, О. А. Войніканіс, П. М. Морхат, А. Г. Серго, О. А. Ястребов, активно займаються цією проблематикою українські вчені – Г. О. Андрощук, О. А. Баранов, В. М. Брижко, І. Б. Жиляєв, О. С. Вишневський, О. М. Вінник, М. В. Карчевський, А. О. Кодинець,

В. І. Ляшенко, В. А. Мисливий, О. А. Музика-Стефанчук, В. Г. Пилипчук, О. Е. Радутний, Н. А. Савінова, М. О. Стефанчук, В. М. Фурашев, Є. О. Харитонов, О. І. Харитонова, А. І. Шевченко, І. Г. Яненкова та інші. Водночас, комплексний і міждисциплінарний характер цієї проблематики, динамічність змін у зазначеній сфері потребує подальших економіко-правових досліджень, зокрема щодо державного регулювання та економічного впливу ІІІ, ролі інтелектуальної власності у його створенні та впливу на національну безпеку.

Мета дослідження

Полягає в економіко-правовому аналізі регулювання технологій ІІІ у світі, визначеній його впливу на наукову та винахідницьку активність, ролі охорони інтелектуальної власності (патентного і авторського права), забезпечені балансу конкуруючих інтересів, виявлення наявних проблем та визначення шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу

Поняття «інтелектуальна власність» в міжнародних документах. Поняття «інтелектуальна власність» (ІВ) виникло в процесі тривалої (починаючи з XVIII ст.) практики юридичного закріплення за певними особами їхніх прав на результати інтелектуальної діяльності у сфері науки, виробництва, мистецтва і літератури. У науковій термінології цей термін використовується з 50-х років ХХ ст. Терміном міжнародного права поняття «ІВ» стало 14 липня 1967 р., коли його було вжито у Стокгольмській конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності. Узагальнене визначення, що відповідає міжнародним угодам та українському законодавству, може бути сформульовано так: Інтелектуальна власність — сукупність виключних прав як особистого, так і майнового характеру на результати інтелектуальної та творчої діяльності. Основу ІВ становлять галузі авторського та права промислової власності. Проте вони не вичерпують це поняття, оскільки воно

охоплює також право на комерційну таємницю (у т. ч. ноу-хау), право на захист від недобросовісної конкуренції. Право ІВ належить до нематеріальних цінностей. У широкому розумінні право ІВ означає закріплені законом права, що є результатом інтелектуальної, творчої діяльності у промисловій, науковій, літературній і художній галузях. Конвенцією про заснування ВОІВ інтелектуальною власністю визнані права на конкретні об'єкти (п.8, ст.2): «...інтелектуальна власність включає права, що відносяться до: літературних, художніх і наукових творів (охороняються авторським правом); виконавчої діяльності артистів, звукозапису, радіо- і телевізійних передач (охороняються як суміжні права); винаходів, наукових відкриттів, промислових зразків, товарних знаків (охороняються патентним правом і правом промислової власності), а також до захисту від недобросовісної конкуренції (охороняються відповідно до антимонопольного закону); а також усі інші права, що відносяться до інтелектуальної діяльності, у виробничій, науковій, літературній і художній галузях» [4, с.12].

26 червня 2000 р. ВОІВ прийняла Всесвітню декларацію з ІВ, де визначено, що: «термін “ІВ” означає будь-яку власність, що визнається за загальною згодою в якості інтелектуальної за характером та заслуговує охорони, включаючи, але не обмежуючись, науковими і технічними винаходами, літературними чи художніми творами, товарними знаками та покажчиками ділових підприємств, промисловими зразками і географічними зазначеннями» [4, с.13]. Останнім часом усе помітніше стає необхідність створення правового режиму для включення в оборот незалежно від їхньої специфіки майже всіх видів інтелектуальних досягнень. Потреба економічного обороту існує, і завданням науки є знаходження відповідних організаційно-правових форм виявлення шляхом гнучкого реагування на запити практики. Декларація пропонує конструктивний шлях переходу від

регулювання об'єктів до регулювання відносин у галузі використання знань, що беруть участь у цивільно-правових відносинах як результати інтелектуальної діяльності. Таким чином, ВОІВ трактує дане поняття досить широко.

Згідно зі звітом Відомства інтелектуальної власності Великобританії (IPO), «Штучний інтелект: всесвітній огляд патентів на AI і патентування в секторі AI Великобританії» (Artificial Intelligence: A worldwide overview of AI patents and patenting by the UK AI sector), кількість опублікованих патентних заявок, що стосуються ІІІ, за останнє десятиліття збільшилася на 400%. Кількість патентних заявок з використанням технологій ІІІ, поданих в США, збільшилася вдвічі в період з 2002 до 2018 року. ВОІВ розпочала серію консультацій про ІІІ і інтелектуальну власність. Постійно обговорюється питання про те, чи слід захищати творіння ІІІ авторськими правами, правами на дизайн, патентами або правами особливого роду - *sui generis*, або не захищати їх взагалі. Існують добре відомі «спірні» приклади винаходів ІІІ, такі як незвичайна, але ефективна антена, розроблена в 2004 р. для НАСА «еволюційним» програмним забезпеченням, і принаймні один виданий патент був приписаний винахідливому ІІІ. Виданий в 2005 р. патент США № 6 847 851 стосується схеми, винахідником названий Джон Коза, хоча, як пізніше з'ясувалось, вона була розроблена за допомогою генетичного програмування [5].

Один з фундаторів кібернетики, академік В. М. Глушков, наголошував, що створення ІІІ – це завдання великої складності, яке неможливо вирішити відразу внаслідок геніального осяяння винахідника-одинака. І хоча в 1986 р. вчений вважав, що до вершин творчості комп'ютерам досить далеко, проте вже тоді він відзначав факт видачі авторських свідоцтв на винаходи, зроблені комп'ютерами [6, с.423, 429].

Як зазначає О. Андрієнко, можна застосовувати підхід, що все, створюване ІІІ або з його використанням, належить власникові ІІІ, як це передбачено ч. 2 ст.

189 Цивільного кодексу України «Продукція, плоди та доходи». Однак ця норма уточнює «якщо інше не встановлено договором або законом». Водночас науковцями нині пропонуються різні підходи, починаючи від суб'єктивних (хто може бути творцем і носієм вольового компоненту, що ініціює створення об'єкту ІВ, концепція «Sweat of the brow») до суто правових (визнання інформацією з відкритим доступом, суспільним надбанням; ліцензії Creative Commons, критерії охороноздатності, обмеження монопольних прав суб'єкта права ІВ у просторі та часі) [7]. Впровадження ІІІ в сферу ІВ формує нові організаційні, правові та економічні проблеми. Звісно ж, що замість того, щоб наділяти ІІІ правосуб'єктністю у сфері ІВ, можна передавати права на результати «творчої» діяльності ІІІ фізичним особам, які брали участь у створенні ІІІ і його функціонуванні. Іншою альтернативою є віднесення об'єктів ІВ, створених ІІІ, до категорії суспільного надбання. Однак П. М. Морхат у своїй докторській дисертації, присвяченій теоретико-правовому науковому дослідженняю поняття, особливостей, правової природи, сфер застосування і меж застосовності юнітів (систем, пристрій) ІІІ, акцентує увагу на тому, що якщо результати діяльності ІІІ будуть вільно використовуватися, то в результаті відсутності економічної вигоди може піти на спад зацікавленість компаній, що займаються створенням ІІІ, в інноваційному зростанні [8, с.169].

У даний час в багатьох країнах авторські права надаються тільки на твори інтелектуальної творчості людини. Бюро реєстрації авторських прав США заявляє: «Бюро охорони авторських прав США зареєструє оригінальний авторський твір за умови, що твір створений людиною». У п. 3 ст. 9 Закону Великобританії «Про авторське право, дизайн і патенти» зазначається, що «*стосовно літературного, драматичного, музичного або художнього твору, згенерованого комп'ютерною системою, автором буде вважатися особа, за допомогою якої вживаються заходи, необхідні для створення твору*». Так само

Австралійське і Європейське патентне відомство (ЄПВ) у багатьох випадках визнавали і надавали патентні права тільки на об'єкти, створені людиною. Деякі країни вважають за краще визнати зусилля, прикладені для створення ШІ, який надає творчий контент. До таких країн належать Індія, Великобританія, Ірландія, Нова Зеландія і Гонконг. Отже, програміст ШІ отримує авторство творів.

Європейське патентне відомство (ЄПВ) опублікувало своє рішення від 27 січня 2020 р. із викладенням причин відмови в двох європейських патентних заявках, в яких система ШІ була позначена як винахідник. Подані фізичною особою восени 2018 р., заявики ЕР 18 275 163 і ЕР 18 275 174 були відхилені ЄПВ після усного розгляду із заявником в листопаді 2019 р. на тій підставі, що вони не відповідають юридичним вимогам Європейської патентної конвенції (ЕРС), що винахідник, вказаний у заявлі, має бути людиною, а не машиною. У обох програмах в якості винахідника названа машина, яка називається «DABUS», яка описується як «тип штучного інтелекту зв'язності». Заявник стверджував, що придбав право на європейський патент у винахідника, будучи його правонаступником, зазначаючи, що як власнику машини йому були передані будь-які права ІВ, створені цією машиною. У своїх рішеннях ЄПВ вважало, що тлумачення правових рамок європейської патентної системи приводить до висновку, що винахідник, зазначений в європейському патенті, повинен бути фізичною особою. Бюро також відзначило, що розуміння терміна «винахідник», що відноситься до фізичної особи, є міжнародним стандартом, і що різні національні суди ухвалили відповідні рішення. Крім цього, призначення винахідника є обов'язковим, оскільки воно має ряд правових наслідків, зокрема, для забезпечення того, щоб призначений винахідник був законним і щоб він (вона) могли користуватися правами, пов'язаними з цим статусом. Щоб скористатися цими правами, винахідник повинен володіти правосуб'єктністю, якою не володіють системи ШІ або машини. Нарешті

присвоєння імені машині недостатньо для задоволення вимог вищевказаної ЕРС [9].

Відхилення заявок на винаходи, створені AI Inventor. ЄС і USPTO відхиляють заяви на винаходи AI Inventor. ВПТЗ США, Європейське патентне відомство (ЄПВ) і Відомство інтелектуальної власності Великобританії (UKIPO) відмовили в дозволі називати ШІ винахідником в патентних заявках. У травні 2020 р. ВПТЗ США винесло рішення про відмову аннулювати повідомлення про відсутні частини в заявлі на патент США №16 / 524,350 (заявка «350») під назвою «Пристрої та методи для привернення більшої уваги» за нездатність «ідентифікувати кожну з них» винахідника за його або її юридичним іменем» в Таблиці даних програми (ADS). ADS перерахував одного винахідника з ім'ям DABUS і прізвищем як «винахід, створений штучним інтелектом». DABUS означає «Пристрій для автономного завантаження Unified Sencience» (див. рис.1). Однак ВПТЗ США відмовилося робити будь-які визначення щодо того, хто насправді «створив» винахід. У січні 2020 р. ЄПВ і UKIPO відхилили заяви на патенти, в яких DABUS був позначений як винахідник. UKIPO опублікувало рішення, в якому зазначалося, що заява має бути відкликана, оскільки DABUS не є особою, передбаченою Законом про патенти, і не може вважатися винахідником. У висновку ЄПВ пояснило, що назва машини не відповідає вимогам правила 19 (1) ЕРС, яке вимагає прізвища, імені та повної адреси винахідника. ЄПВ також пояснило, що потрібно законодавство для створення юридичної особи для систем або машин ШІ, тому що «історія законодавства показує, що законодавці ЕРС були згодні з тим, що термін «винахідник» відноситься тільки до фізичної особи». ЄПВ також вказало, що вимога, щоб винахідник був фізичною особою є «міжнародно застосовним стандартом», якому слідує більшість країн-учасниць ЕРС, а також Китаю, Японії, Кореї і США. Крім того, ЄПВ заявило, що «не визначено національного закону, який [визнавав би]

річ, зокрема систему ШІ або машину, як винахідника» [10].

ШІ може бути винахідником! Вперше у світі 30.07.21 р. судя Федерального суду Австралії Джонатан Біч (Jonathan Beach) заявив, що ШІ може бути винахідником «для цілей австралійського патентного режиму. Рішення. Суддя Біч зазначив, що «не було спеціального положення [в Законі про патенти], яке б прямо спростовувало припущення про те, що система ШІ може бути винахідником», і в таких обставинах ШІ може бути винахідником. Хоча Комісар з патентів прагнув виділити словникові визначення слова «винахідник» (з огляду на те, що термін «винахідник» не визначений у Законі), суддю Біча він не переконав. Він сказав, беручи до уваги природу, що розвивається, патентоспроможних винахідів та їх творців, які замість того, щоб «вдаватися до старих тисячолітніх вживань цього слова, ... [йому] необхідно [редагувати]] боротися з основною ідеєю, визнаючи природу, що розвивається, патентоспроможних винахідів і їхніх творців. Ми обидва створені та творимо. Чому наші власні твори теж не можуть творити?». З цією метою Д. Біч визнав значну роль ШІ у фармацевтических дослідженнях як приклад його винахідницького та технічного внеску, який вказує на те, що не слід сприймати вузьке поняття «винахідник». Хоча, як і «комп'ютер», винахідник - це іменник агента (а агент може бути людиною або предметом), яке спочатку могло використовуватися тільки для опису людей, тоді як тільки люди могли робити винаходи, цей термін тепер схильний до опису машини, які виконують ту саму функцію, сказав він.

За таких обставин немає підстав виключати ШІ з числа «винахідників» за змістом Закону про патенти або «виключати патентоспроможність будь-якого класу винахідів, патентоспроможних іншим чином, на підставі виключення, яке не є очевидним із явного слова Закону. Справді, це було б повною протилежністю до просування інновацій».

Що стосується аргументів Комісара, які стосуються розділу 15 Закону, в якому викладається, кому може бути виданий патент, суддя Біч сказав, що він знайшов посилання Комісара на цей розділ «щікавим», тому що заявка була лише на стадії формальності, що просто вимагало назвати винахідника і ще не підійшов до стадії видачі гранта. Проте Д. Біч розглянув статтю 15 Закону. Він сказав, що, в принципі, д-р Талер може мати право на отримання патенту щодо винаходу, зробленого ШІ, такого як DABUS, принаймні відповідно до розділів 15 (1) (c) і, можливо, розділу 15 (1) (6). Це рішення - ще один розділ у глобальній дискусії про те, чи слід адаптувати патентне законодавство та політику з урахуванням мінливого ландшафту інновацій.

Рис.1. DABUS (або Пристрій для автономного початкового завантаження Unified Sentience) - це система ШІ, винахідник якої був названий заявником доктором Стівеном Талером у міжнародній заявлі, поданій відповідно до Договору про патентну кооперацію, із зазначенням Австралії.

Передбачуваний винахід був продуктом DABUS

Що стосується статті 15 (1) (b), суддя Біч сказав, що д-р Талер може підпадати під дію статті 15 (1) (b). Він сказав, що цей розділ стосується майбутніх умов і що взагалі не вимагає наявності винахідника - все, що потрібно, - це те, що він має право на передачу йому патенту у разі видачі гранта. Звертаючись до розділу 15 (1) (c), він сказав, що перші враження дозволяють припустити, що д-р Талер потрапляє до цього розділу, оскільки він отримав право власності на винахід від DABUS. Незважаючи на те, що DABUS не є юридичною особою, яка не може юридично передати право власності на винахід, право

власності все ж таки може бути отримано від DABUS через його володіння DABUS, його володіння авторськими правами на вихідний код DABUS, а також його володіння та володіння комп'ютером, де він перебуває [11]. Враховуючи глобальне значення цього прецедентного рішення та протилежну позицію Австралійського федерального суду стосовно інших судів по всьому світу, варто дочекатись результатів апеляції, поданої австралійським комісаром з патентів 30 серпня 2021 року.

Перший судовий прецедент у сфері авторського права. У січні 2020 р. суд у Шеньчені (провінція Гуандун (КНР)) постановив, що твір, створений ШІ, може бути захищений авторським правом. Рішення було прийнято після того, як технічний гігант Tencent подав до суду на онлайн-платформу, яка надає інформацію про кредити за копіювання статті, написаної роботом Tencent Dreamwriter, без дозволу. Dreamwriter - це автоматизована програма для написання новин, заснована на даних і алгоритмах, розроблена Tencent у 2015 році. Dreamwriter 20 серпня 2018 р. написав фінансовий звіт, що включає індекс Шанхая за цей день, обмін валюти і рух капіталу. У статті, опублікованій на вебсайті Tencent Securities, зазначено, що «стаття була автоматично написана Tencent Robot Dreamwriter». Пізніше компанія Shanghai Yingxun Technology скопіювала її на свій сайт. Народний суд району Наньшань заявив, що відповідач - Shanghai Yingxun Technology Company - порушив авторські права Tencent і повинен нести цивільну відповідальність. Суд заявив, що форма вираження статті відповідає вимогам письмового твору, а зміст показав вибір, аналіз і оцінку відповідної інформації і даних про фондовий ринок. Це свідчить, що структура статті була розумною, логіка - зрозумілою, і у ній була відповідна оригінальність. З огляду на те, що відповідач вилучив роботу, що порушує авторські права, шанхайській компанії Yingxun Technology було наказано виплатити Tencent 1500 юанів (216 дол. США) за економічні втрати і порушення прав [12]. Суд не повідомив, чи подаватиме шанхайська компанія апеляцію.

Наведемо приклад з української практики. Гурт "Океан Ельзи" ("ОЕ") 12 лютого ц. р. випустив нову пісню і кліп до неї. Фронтмен гурту С. Вакарчук 16 лютого у своєму Twitter написав, що автором пісні є ШІ. Цю програму розробив аспірант університету Джонстона - Кієф Ріш. За його словами, програма послухала все пісні "ОЕ" і написала свою. Композиція вийшла в звичному для цієї групи стилі, і якщо б С. Вакарчук не розкрив секрет, то ніхто б і не сумнівався щодо авторства [13]. У законодавстві таких країн, як Сполучене Королівство, Індія, Нова Зеландія, передбачено, що авторами творів, згенерованих ШІ, є фізичні особи, за допомогою яких відповідна програма створила твір. Тобто автором музичного твору, який написала комп'ютерна програма, буде особа, що надала передумови для діяльності програми (розробила її або встановила налаштування). Подібну норму варто запровадити і в національному законодавстві.

На підставі аналізу розглянутих судами справ, пов'язаних з проблемою правосуб'ектності ШІ, і вивчення законотворчої діяльності з цього питання, дослідниками вказується, що для вирішення проблеми визначення прав ІВ на створений ним твір, можливі такі варіанти:

- 1.Не наділяти ШІ правами автора і не визнавати створений твір об'єктом ІВ.
- 2.Визнати за ШІ права автора.
- 3.Розподілити авторські права між ШІ і фізичною особою, яка брала участь у діяльності ШІ.
- 4.Наділити авторськими (патентними) правами фізичну особу, яка створювала ШІ або набувала його для створення творів (винаходів).

5.Створити неіснуючого автора і наділити його правами на створений твір [8, с.182]. При цьому автор цієї статті дотримується точки зору щодо передачі таких прав власнику або творцеві ШІ (в залежності від обставин).

Резолюція Європарламенту 2015/2013 (INL) від 16.02.2017 р., яка включає Хартію робототехніки, передбачає, що до робототехніки застосовується чинна

система правового регулювання питань ІВ, до прав ІВ — нейтральний підхід з позиції технологій. Зокрема, правова охорона об'єктам, створеним системами ІІІ, має надаватися з урахуванням нейтральної правосуб'єктності, адже за системами ІІІ, насамперед, стоїть людина. У квітні 2019 р. Європейська комісія опублікувала Директиву про етичний підхід до розробки ІІІ (чорновий варіант) для вивчення представниками індустрії. Основні положення документа полягають у тому, що ІІІ повинен створюватися на підтримку суб'єктності людини, а системи ІІІ та результати їхньої діяльності мають бути «людиноцентричними, спрямованими цілком і повністю на те, щоб служити людству й загальному благу, щоб сприяти вдосконаленню умов людського існування та його свободи». У червні 2019 р. міністри економіки країн G20 вперше погодили засади поводження зі ІІІ. В основу було покладено два принципи. Перший — для підвищення довіри до технологій ІІІ та повної реалізації потенціалу потрібно, щоб у центрі використання ІІІ стояла людина. Організації та особи, які працюють з такими системами, несуть відповідальність за дотримання цих принципів. Другий принцип — ІІІ-системи повинні бути стійкими, захищеними та надійними протягом усього періоду їх використання, а також не повинні нести жодних неприйнятних ризиків. З юридичної позиції, рекомендації OECD не є обов'язковими до виконання. Однак вони покликані сформувати єдиний підхід до тлумачення критеріїв охороноздатності результатів діяльності ІІІ в різних юрисдикціях.

Представляє інтерес Резолюція Європейського парламенту від 20 жовтня 2020 р. про права ІВ в області розробки технологій ІІІ (2020/2015 (INI)) [14].

Викладемо його основні положення:

1. Європейський парламент бере до відома Білу книгу Європейської комісії з штучного інтелекту - європейський підхід до досконалості і довіри і європейську стратегію обробки даних; підкреслює, що викладені тут підходи можуть допомогти розкрити потенціал ІІІ, орієтованого на

людину, в ЄС; зазначає, проте, що захист прав інтелектуальної власності (ІВ) в контексті розвитку ІІІ і пов'язаних з ним технологій не було взято до уваги Комісією, незважаючи на ключове значення цих прав; наголошує на необхідності створення Єдиного європейського простору даних і вважає, що його використання буде відігравати важливу роль в інноваціях і творчості економіки ЄС, які слід заохочувати; зазначає, що Союз повинен грати фундаментальну роль у визначені основних принципів розробки, використання і застосування ІІІ.

2. Підкреслює той факт, що розвиток ІІІ і пов'язаних з ним технологій в транспортному і туристичному секторах принесе з собою інновації, дослідження, мобілізацію інвестицій і значні економічні, соціальні, екологічні, громадські вигоди і вигоди в плані безпеки, одночасно підвищуючи привабливість цих секторів новим поколінням і створення нових можливостей працевлаштування і більш стійких бізнес-моделей, відзначає, однак, що це не повинно завдавати шкоди або наражати на небезпеку людей або суспільство.

3. Підкреслює важливість створення діючої і повністю узгодженої нормативно-правової бази для технологій ІІІ; передбачає, що така структура повинна прийняти форму регулювання, а не директиви, щоб уникнути фрагментації єдиного європейського цифрового ринку і сприяти інноваціям.

4. Закликає Комісію включити сім ключових вимог, викладених в Керівних принципах Групи експертів високого рівня, які були позитивно розглянуті в Повідомленні від 8 квітня 2019 року (11), в усі законодавчі акти в галузі ІІІ, і забезпечити їх належне виконання.

5. Підкреслює, що розробка, розгортання і використання технологій ІІІ, а також процвітання світової економіки даних потребують вирішення важливих технічних, соціальних, економічних, етичних і юридичних питань в різних сферах діяльності, включаючи права ІВ та їх вплив на ці області; підкреслює, що для

розкриття потенціалу технологій ІІІ необхідно усунути непотрібні юридичні бар'єри, щоб не перешкоджати зростанню та інноваціям в економіці ЄС, що розвивається; закликає до оцінки впливу на захист прав ІВ в контексті розвитку технологій ІІІ.

6. Зазначає, що збалансований захист прав ІВ для технологій ІІІ і багатовимірний характер такого захисту мають ключове значення, при цьому підкреслюється важливість забезпечення високого рівня захисту прав ІВ, забезпечення правової визначеності та створення необхідної довіри, заохочує інвестиції в ці технології і забезпечення їх довгострокової рентабельності та використання споживачами. Вважає, що Союз може відіграти провідну роль у розвитку технологій ІІІ, якщо він прийме добре функціонуючу нормативно-правову базу, яка буде регулярно оцінюватись у світлі технологічних досягнень, і буде проводити активну державну політику, особливо щодо програм навчання і фінансової підтримки досліджень, а також співпраці між державним і приватним секторами; підтверджує необхідність наявності достатнього простору для маневру, що дозволяє розробляти нові технології, продукти і послуги; підкреслює, що створення середовища, що сприяє творчості та інноваціям, шляхом заохочення творців до використання технологій ІІІ не повинно відбуватися на шкоду інтересам творців і людей або етичним принципам Союзу.

7. Вважає також, що Союзу необхідно включити різні аспекти ІІІ в технологічно нейтральні визначення, які є досить гнучкими, щоб застосовуватися до майбутніх технологічних змін, а також до майбутніх додатків; вважає, що слід продовжити роздуми про взаємодію між ІІІ і правами ІВ як для IPO, так і для користувачів; вважає, що проблема оцінки додатків ІІІ створює потребу в вимогах до прозорості і розробці нових методів, оскільки, наприклад, системи адаптивного навчання можуть перекалібрувати кожен раз при введенні даних, що робить

попереднє розкриття інформації неефективним.

8. Наголошує на важливості прозорості та підзвітності в застосуванні алгоритмів потоковими сервісами, щоб гарантувати кращий доступ до формально різноманітного і багатомовного культурного і творчого контенту і рівний доступ до європейських творів; рекомендує в якості першого кроку проводити оцінку за секторами і типами впливу ІІІ в області прав ІВ; вважає, що такий підхід повинен враховувати, наприклад, ступінь людського втручання, автономність ІІІ, важливість ролі і походження використовуваних даних і матеріалів, захищених авторським правом, а також можливу участь інших відповідних факторів; нагадує, що будь-який підхід повинен забезпечувати правильний баланс між необхідністю захисту інвестицій, як в плані ресурсів, так і зусиль, і необхідністю заохочувати створення і спільне використання; вважає, що необхідно провести поглиблене дослідження, щоб оцінити вклад людини в алгоритмічні дані, використовувані ІІІ; вважає, що проривні технології, такі як ІІІ, пропонують як для невеликих, так і для великих підприємств можливість створювати лідеруючі на ринку продукти; вважає, що всі підприємства повинні користуватися однаково ефективним і дієвим захистом прав ІВ; тому закликає Комісію та держави-члени пропонувати підтримку стартапам і МСП через програму Єдиного ринку і центрів цифрових інновацій для захисту їх продуктів.

9. Пропонується, щоб ця оцінка була зосереджена на впливі ІІІ і пов'язаних з ним технологій в рамках діючої системи патентного права, захисту торгових марок і промислових зразків, авторських і суміжних прав, включаючи можливість застосування правої охорони до баз даних і комп'ютерних програм; а також як захист нерозкритих ноу-хау і комерційної інформації («комерційні секрети») від їх незаконного придбання, використання та розкриття; визнає потенціал технологій ІІІ для поліпшення захисту прав ІВ, незалежно від необхідності перевірки та аналізу людиною, особливо щодо юридичних

наслідків; далі наголошує на необхідності оцінки, чи слід оновлювати договірне право, щоб найкращим чином захистити споживачів, і чи слід адаптувати правила конкуренції з урахуванням ринкових збоїв і зловживань в цифрову економіку, необхідність більш комплексної правової бази для секторів економіки, в яких присутній ІІІ, що дозволяє європейським підприємствам і зацікавленим сторонам для розширення своєї діяльності, а також потребу в правовій визначеності; підкреслює, що захист ІВ завжди повинен відповідати іншим основним правам і свободам, що дозволить європейським підприємствам і зацікавленим сторонам розширити свою діяльність.

10. Відзначає, що математичні методи як такі звільняються від патентоспроможності, якщо вони не використовуються для технічних цілей, пов'язаних з технічними винаходами, і в цьому випадку самі є патентоспроможними, якщо дотримуються критерії для винахідів; вказує, крім того, що коли винахід відноситься або до способу, що включає технічні засоби, або до технічного пристрою, його передбачуване використання, взяте в цілому, насправді носить технічний характер і, отже, не виключає можливості видачі патенту; підкреслює тому роль системи патентного захисту в заохоченні створення винахідів ІІІ і сприяння їх поширенню; і необхідність створення можливостей для європейського бізнесу та стартапів для підтримки розробки та впровадження ІІІ в Європі; зазначає, що стандартизовані патенти відіграють ключову роль в розробці та поширенні нового ІІІ і пов'язаних з ним технологій, а також в забезпечені функціональної сумісності; закликає Комісію підтримати встановлення галузевих стандартів і заохочувати формальну стандартизацію.

11. Вказує, що патентна охорона може бути надана до тих пір, поки винахід є новим, неочевидним і є результатом інноваційної діяльності; далі зазначає, що патентне право вимагає всеобщого опису базової технології, що може бути проблематичним для деяких технологій ІІІ

через складність аргументів; також підкреслює правові проблеми зворотного проєктування, яке є винятком із захисту авторських прав на комп'ютерні програми та захисту комерційної таємниці, які, в свою чергу, необхідні для інновацій і досліджень і які слід належним чином враховувати в контексті розвитку технологій ІІІ; закликає Комісію оцінити можливість адекватного тестування продуктів, наприклад, в модульному режимі, без ризику для власників прав ІВ або щодо комерційної таємниці в результаті розкриття великої кількості інформації, що легко відтворюється, про продукти; підкреслює, що технології ІІІ повинні бути вільно доступні для освітніх і дослідницьких цілей, наприклад для більш ефективних методів навчання.

12. Відзначає, що автономія в створенні художнього контенту може викликати питання, пов'язані з правом ІВ на цей контент; вважає, тому, що прагнення до правосуб'ектності технологій ІІІ не може переслідуватися, і вказує на негативний вплив цієї можливості на стимули для творців-людів.

13. Підкреслює різницю між творчістю, створеною за допомогою ІІІ, з одного боку, і творчістю, створеною за допомогою ІІІ, з іншого, причому останнє пов'язане з новими нормативними проблемами для захисту прав ІВ, такими, як питання власності, винахідливості і адекватної винагороди, а також питання, пов'язані з потенційною концентрацією ринку; вважає, крім того, що права ІВ на розробку технології ІІІ слід відрізняти від будь-яких прав ІВ, що надаються творчим творам, створеним за допомогою ІІІ; підкреслює, що там, де ІІІ використовується виключно як інструмент, що допомагає автору в процесі створення, все ще застосовується поточна структура ІВ.

14. Вважає, що технологічна творчість, породжена технологіями ІІІ, має бути захищена правами ІВ для заохочення інвестицій в цю форму творчості і підвищення правової визначеності для громадян, підприємств і винахідників, які в даний час є одними з найбільш частих користувачів технологій ІІІ; вважає, що

твори, створені самими штучними об'єктами і роботами, можуть не підпадати під захист авторських прав, щоб поважати принцип оригінальності, пов'язаний з людиною, оскільки термін «інтелектуальна творчість» відноситься до особистості автора; закликає Комісію просувати горизонтальний, заснований на фактах і технологічно нейтральний підхід до загальних єдиних правил авторського права, які можуть застосовуватися до творів, вироблених ШІ в Союзі; якщо встановлено, що такі твори можуть бути захищені авторським правом; рекомендую, щоб всі права власності надавалися тільки фізичним або юридичним особам, які законно створили твір, і тільки за згодою правовласника, якщо використовується матеріал, захищений авторським правом, якщо не застосовуються виключення або обмеження авторського права; підкреслює важливість полегшення доступу до даних і обміну даними, відкритих стандартів і технологій з відкритим вихідним кодом при одночасному заохоченні інвестицій і стимулюванні інновацій; якщо використовується матеріал, захищений авторським правом, якщо не застосовуються виключення або обмеження авторського права; підкреслює важливість полегшення доступу до даних і обміну даними, відкритих стандартів і технологій з відкритим вихідним кодом при одночасному заохоченні інвестицій і стимулювання інновацій.

15. Відзначає, що ШІ дозволяє обробляти великі обсяги даних, що стосуються сучасного стану або наявності прав ІВ; зазначає, в той же час, що ШІ або пов'язані з ним технології, використовувані в процесі реєстрації ПІВ і відповідальності, не можуть замінити індивідуальну перевірку, проведену людьми, для забезпечення якості та справедливості рішень; зазначає, що ШІ поступово набуває здатність брати на себе завдання, що звичайно виконуються людьми, і тому наголошує на необхідності запровадження відповідних заходів безпеки, включаючи системи проскутування, які постійно втягають людей у процеси контролю і перевірки, а також прозорість.

16. Відзначає, що по відношенню до використання неперсональних даних технологіями ШІ, законне використання творів, захищених авторським правом, і інших об'єктів і пов'язаних даних, включаючи раніше існуючий контент, високоякісні набори даних і метаданих, має оцінюватися в світлі існуючих правил щодо обмежень та виключень із захисту авторських прав, таких як виняток для інтелектуального аналізу тексту і даних, відповідно до Директиви про авторське право і суміжні права на єдиному цифровому ринку; закликає до подальшого роз'яснення захисту даних відповідно до закону про авторське право і потенційного захисту торгових марок і промислових зразків для творів, створених самими додатками на основі ШІ; вважає, що слід заохочувати добровільний обмін неособовими даними між підприємствами і секторами на основі справедливих угод, включаючи ліцензійні угоди; звертає увагу на проблеми прав ІВ, що виникають в результаті створення неправдивої інформації з маніпулюванням даних, що вводить в оману, або даних низької якості, незалежно від того, чи містить така помилкова інформація дані, що можуть бути захищені авторським правом; стурбований можливістю масових маніпуляцій громадянами з метою дестабілізації демократії і закликає до підвищення обізнаності та грамотності ЗМІ, а також до наявності терміново необхідних технологій ШІ для перевірки фактів та інформації; вважає, що контролювана реєстрація неособистих даних, що використовуються в життєвому циклі технологій на основі ШІ, відповідно до правил захисту даних, може полегшити відстеження використання робіт, захищених авторським правом, тим самим краще захищаючи правовласників і сприяючи захисту конфіденційності; підкреслює, що технології ШІ можуть бути корисні в контексті захисту прав ІВ, але зажадають участі людини для їх аналізу та забезпечення повної прозорості будь-яких систем прийняття рішень на основі ШІ; підкреслює, що будь-яка майбутня система ШІ не повинна обходити можливі вимоги

до технологій з відкритим вихідним кодом в публічних тендерах або перешкоджати об'єднанню цифрових послуг; зазначає, що системи ІІІ засновані на програмному забезпеченні й покладаються на статистичні моделі, які можуть включати помилки; підкреслює, що продукти, створені ІІІ, не повинні приводити до будь-якої дискримінації, і що один з найбільш ефективних способів зниження навантаження на системи ІІІ – забезпечити, наскільки це можливо, відповідно до законодавства ЄС, доступність максимальної кількості неособистих даних для навчання і машинного навчання; закликає Комісію розглянути можливість використання даних з суспільного надбання для таких цілей; наскільки це можливо, відповідно до законодавства Союзу.

17. Підкреслює важливість повної реалізації Стратегії єдиного цифрового ринку для поліпшення доступності та взаємодії неособистих даних в ЄС; підкреслює, що європейська стратегія обробки даних повинна забезпечувати баланс між просуванням потоку даних, широким доступом, спільним використанням та захистом прав ІВ та комерційної таємниці при дотриманні принципів захисту даних і конфіденційності; підкреслює в цьому відношенні, що слід оцінити, чи є закон ЄС про ІВ відповідним інструментом для захисту даних, включаючи галузеві дані, необхідні для розробки ІІІ, і нагадує, що структуровані дані, такі як бази даних, якщо вони є власністю ІВ, зазвичай не можуть вважати даними; вважає, що повинна надаватися вичерпна інформація про використання даних, які є частиною ІВ, зокрема, в контексті відносин між платформою і бізнесом; вітає намір Комісії створити Єдиний європейський простір даних.

18. Наголошує, що Комісія розглядає бажаність законодавчих дій з питань, що впливають на взаємодію між економічними операторами, щоб мати можливість використовувати неособисті дані, і вітає можливий перегляд Директиви про бази даних і можливе роз'яснення застосування Директиви про комерційну таємницю в

якості загальної основи; з інтересом очікує результатів громадських консультацій, розпочатих Комісією з Європейської стратегії даних.

19. Підкреслює, що Комісія повинна прагнути забезпечити збалансований і заснований на інноваціях захист ІВ в інтересах європейських розробників ІІІ, посилити міжнародну конкуренто-спроможність європейських компаній, в т. ч. проти несправедливої тактики судового розгляду, і забезпечити максимальну правову визначеність, особливо для користувачів на міжнародних переговорах, в т. ч., зокрема, щодо триваючих дискусій по ІІІ і революції даних під егідою ВОІВ; вітає недавні пропозиції Комісії про висловлення думки Союзу в ході громадських консультацій ВОІВ по проекту політичного документа ВОІВ в області ІВ та ІІІ.

20. Повністю усвідомлює, що досягнення в галузі ІІІ повинні бути пов'язані з державними інвестиціями в інфраструктуру, навчанням цифровим навичкам і значними поліпшеннями в підключені і взаємодії для досягнення повних результатів; підкреслює, таким чином, важливість безпечних і стійких мереж 5G для повного розгортання технології ІІІ, але, що більш важливо, необхідну роботу над рівнем інфраструктури і безпеки в усьому Союзі; зазначає інтенсивну патентну діяльність, наявну в транспортному секторі щодо ІІІ; стурбований тим, що це може привести до масових судових розглядів, які завдадуть шкоди всьому сектору, а також можуть вплинути на безпеку дорожнього руху.

21. Підтримує готовність Комісії запросити ключових учасників виробництва – виробників транспортних засобів, новаторів в області ІІІ і підключення, постачальників туристичних послуг та інших учасників виробничо-збудового ланцюжка в автомобільній галузі – до узгодження умов, за яких вони будуть готові поділитися своїми даними.

22. Доручає своєму Президенту направити цю резолюцію Раді і Комісії, а також парламентам та урядам держав-членів.

Патенти. Інвентаризація винаходів, створених із використанням ШІ. Важливим документом є Резолюція Міжнародної асоціації з охорони інтелектуальної власності (AIPPI). Питання для вивчення – Патенти. Інвентаризація винаходів, створених із використанням штучного інтелекту (Resolution 2020 – Study Question – Patents Inventorship of inventions made using Artificial Intelligence).

Розглянемо її основні положення [15,16].

1) Ця резолюція стосується питання винахідництва винаходів, створених із використанням ШІ. Зокрема, ця Резолюція розглядає різні ролі людей у створенні, навчанні та використанні систем ШІ та досліджує, як повинні застосовуватися стандарти винахідництва при розгляді винаходу, створеного за допомогою такої системи.

2) На сьогодні у типовому застосуванні ШІ люди можуть брати участь на різних етапах, включаючи створення алгоритму ШІ, проєктування системи ШІ, відповідно до певної мети, керування даними та навчання системи цим даним, а також застосування навченої системи до конкретного завдання. Вже з огляду на здатність систем ШІ «вчитися», традиційні уявлення про винахідництво можуть бути оскаржені при роботі з процесами винаходу. У майбутньому участь людини в процесі винаходу може бути зведена до мінімуму або взагалі зникнути. Чи є чинний закон винахідництва адекватним для вирішення цих сценаріїв, чи потрібне щось нове, чи інше - це основна увага в цій Резолюції.

3) Для цілей цієї Резолюції:

а) визначення поняття "винахідник" слідує Резолюції АІРРІ Q244 "Винахідництво багатонаціональних винаходів" (Ріо-де-Жанейро, 2015 р.), зазначаючи, що: "Особу слід вважати співвинахідником, якщо вона зробила інтелектуальний внесок у винахідницьку концепцію. Концепція винаходу визначається на основі всього змісту заявлання на патент, включаючи опис, формулу винаходу та креслення" і далі продовжуючи, що: «Правило щодо

визначення інтелектуального внеску винахідника повинно бути послідовним, незалежно від місця проживання або місця знаходження винахідника, його громадянства, чинного законодавства про зайнятість або країни, в якій здійснювався інтелектуальний внесок»;

б) "Винахід" означає винахід, що підлягає патентуванню, патент на який буде видано згідно з чинною патентною системою, якщо винахід було зроблено фізичною особою (особами).

4) Отримано 39 звітів від національних та регіональних груп АІРРІ та незалежних членів, що надали детальну інформацію та аналіз національних і регіональних законів, що стосуються цієї Резолюції. Ці звіти були розглянуті Генеральною групою репортерів АІРРІ та перенесені в Зведеній звіт.

5) На онлайн-Всесвітньому конгресі АІРРІ у жовтні 2020 р. предмет цієї Резолюції був далі обговорений у рамках спеціального комітету з вивчення та знову на повному пленарному засіданні, після якого ця Резолюція була прийнята Виконавчим комітетом.

АІРРІ вирішує, що:

1) бажана міжнародна гармонізація щодо винахідництва винаходів, зроблених із використанням ШІ;

2) винахід не слід виключати із патентного захисту лише через те, що ШІ сприяв цьому винаходу;

3) вимоги до фізичної особи, яку слід вважати винахідником або співавтором винаходу, зробленого з використанням ШІ, не повинні відрізнятися від вимог щодо того, щоб вважатись винахідником винаходу, зробленого без використання ШІ;

4) незалежно від того, чи був використаний ШІ при розробці винаходу, фізичну особу слід вважати винахідником або співавтором, якщо вона внесла інтелектуальний внесок у винахідницьку концепцію. Як необмежені приклади та припускаючи, що інші вимоги винаходу виконуються щодо винаходів, зроблених з використанням ШІ, винахідниками можна вважати:

а) фізичну особу, яка використовує алгоритм ШІ для проєктування певного виду продукції або процесу, слід вважати винахідником або співавтором, коли отриманий винахід відноситься до типу продукту або процесу, призначеного фізичною особою;

б) фізичну особу, яка розробляє алгоритм ШІ, що використовується для створення винаходу, слід вважати винахідником або співавтором, залежно від рівня внеску цієї особи у винахід. Якщо фізична особа розробила алгоритм ШІ для вирішення наперед визначеної проблеми, яка ефективно вирішується винаходом, така фізична особа повинна розглядатися як винахідник винаходу. Якщо алгоритм ШІ являє собою загальний алгоритм ШІ, розроблений без урахування конкретної проблеми, фізичну особу, яка розробила алгоритм ШІ, не слід вважати винахідником, якщо він не має іншого інтелектуального внеску в концепцію винаходу;

с) фізичну особу, яка вибирає дані або джерело даних для навчання алгоритму ШІ, слід вважати винахідником або співавтором винаходу, створеного за допомогою цього алгоритму ШІ, якщо дані або джерело даних вибрано з метою вирішення заздалегідь поставленої проблеми, яка ефективно вирішується винаходом;

д) фізичну особу, яка вибирає або генерує дані, або обирає джерело даних для введення в навчений алгоритм ШІ, слід вважати винахідником або співавтором винаходу, створеного за допомогою цього алгоритму ШІ, якщо дані або джерело даних генеруються або обрані з метою вирішення наперед визначеної проблеми і винахід ефективно вирішує проблему;

е) фізичну особу, яка визнає, що результат алгоритму ШІ є винахідом, слід вважати винахідником або співавтором такого винаходу.

5) ШІ не слід вважати винахідником або співавтором винаходу, а також забороняється називати його таким, якщо жоден внесок у винахід фізичної особи не ідентифікується.

6) З метою сприяння інноваціям, винаходи, створені з використанням ШІ, не повинні виключатись із патентної охорони як такі, незалежно від того, чи є достатня кількість внесків фізичної особи, яка може бути названа винахідником, і за умови, що існує фізична або юридична особа, зазначена заявником.

Важливість політики в сфері ІВ для національної безпеки зі ШІ. Як вже зазначалось, захист прав ІВ в контексті розвитку ШІ і пов'язаних з ним технологій не було взято до уваги ЕК, попри ключове значення цих прав. Нещодавно Комісія національної безпеки зі штучного інтелекту (NSCAI) розкритикувала уряд США за те, що він не визнав політику в сфері ІВ національним пріоритетом і відстає від Китаю в захисті ключових технологій. В останньому звіті NSCAI про ринок ШІ комісія присвятила важливості реформування ІВ країни цілий розділ. Посилаючись на те, що Китай продовжує «застосовувати і використовувати» політику ІВ, NSCAI закликає до «всеосяжної» реформи політики ІВ стосовно ШІ, щоб забезпечити лідерство США в цьому секторі [17].

Пріоритет інтелектуальної власності. У звіті говориться, що США «не вистачає комплексної політики у сфері ІВ», що створює загрозу поточним технологічним інноваціям, національній безпеці і економічному процвітанню. Для боротьби з цим NSCAI рекомендує президенту Д.Байдену видати розпорядження про пріоритети ІВ та розробити план реформування ІВ та захисту нових технологій ШІ.

Застосування і використання.

NSCAI заявила, що США відстають від Китаю в гонці за лідерство в розробці патентів на нові технології. Національні режими ІВ Китаю для ШІ і нових технологій сприяли просуванню патентних заявок з субсидіями і винагородами, в результаті чого країна подала через ВОІВ майже на 10 тис. патентів більше, ніж США. Згідно з останніми даними ВОІВ, Китай подав найбільшу кількість патентних заявок другий рік поспіль, подавши у 2020

році 68 720 заявок у систему договору ВОІВ про патентну кооперацію (РСТ) [18].

Висновки

ШІ - одна з найважливіших технологій подвійного призначення, що має мультиплікаційний ефект, перетворює економіку і суспільство, сприяє глобальній цифровій трансформації економіки. Згідно Публікації ВОІВ з серії «Тенденції розвитку технологій» за 2019 рік, з моменту його появи в 1950-х роках було подано майже 340 тис. патентних заявок, пов'язаних з ШІ, і вийшло понад 1,6 млн наукових публікацій. ШІ використовується у всіх сферах, включаючи транспорт, телекомунікації, біологічні науки і медицину, персональні пристрой і безпеку. ШІ є багатоцільовою технологією, яка знаходить широке застосування в економічній та соціальній сферах. Він значно впливає на процеси створення, виробництва та розподілу товарів і послуг економічного і культурного призначення, а в майбутньому цей вплив ще більше посилиться. Нешодавно Патентне відомство Південної Африки видало перший патент винахіднику ШІ, а австралійський суд виніс рішення на користь винаходу ШІ. Можна говорити про наявність різних точок дотику ШІ, з одного боку, і політики в області ІВ, з іншого, оскільки однією з основних цілей політики в області ІВ є стимулювання інновацій і творчості в рамках економічних і культурних систем. Системи ІВ покликані мотивувати людей на винахідницьку діяльність і творчість. Саме здатність до інноваційної творчої діяльності до недавнього часу була визначальною характеристикою людини. Послідовний розвиток ШІ як універсальної технології, що знайшла широке застосування в економіці, ставить ряд принципових питань, які зачіпають основи існуючих систем ІВ. Для багатьох держав світу ШІ перетворився в один з компонентів їх стратегічного потенціалу. Держави все частіше впроваджують стратегії розвитку ШІ-потенціалу, а також вживають заходів щодо його регламентації. ШІ ставить ряд складних питань, які потребують

глобального вирішення. У зв'язку з цим ВОІВ почала займатися аспектами ШІ, специфічними для ІВ. За ініціативи ВОІВ проводиться Дискусія з питань ІВ та ШІ, у рамках якої держави-члени на міжнародному рівні обговорюють вплив ШІ на ІВ, з метою спільно визначити коло питань, що потребують уваги законодавців, а також допоможуть сформувати урядові та міжнародні політики використання ШІ у сфері ІВ. Україна, як держава-член організації та участниця багатьох міжнародних договорів у сфері ІВ, бере активну участь в обговореннях та багатосторонніх форумах. Одним із векторів взаємодії ВОІВ та Державної системи правової охорони інтелектуальної власності на 2021 рік визначено роботу з імплементації інструментарію та досвіду використання технології ШІ в роботі патентних відомств та індустрії загалом. Викладений аналіз законодавчої та правозастосовної практики, регіональних та міжнародних документів щодо регулювання питань ШІ і ІВ покликаний сформувати єдиний уніфікований підхід до тлумачення критеріїв охороноздатності результатів діяльності ШІ в різних юрисдикціях, використання механізмів правової охорони об'єктів ІВ, підкреслити важливість політики в сфері ІВ для національної безпеки.

References

1. World Intellectual Property Indicators 2020. URL:https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_941_2020.pdf (access date: 14.11.2021).
2. ISO / IEC TR 24028: 2020: Information technology - AI - Overview of trustworthiness in AI. URL:<https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso-iec:tr:24028:ed-1:v1:en> (access date 14.11.21).
3. Independent High-Level Expert Group On Artificial Intelligence Set Up By The European Commission. A Definition Of AI: Main Capabilities And Disciplines. URL:https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=56341 (last accessed 14.11.21).
4. Androshchuk H. O., Davymuka S. A. (2014) Intelektual'na vlasnist' u naukovo-tehnichniy sferi: metody ta pryntsypy vartisnoyi otsinky: monografiya. — K: Parlament'ske vydavnytstvo, — 304 s. [in Ukrainian].
5. Androschuk G. O. Inventions of artificial intelligence. // Intellectual property in Ukraine - 2020.- № 11 - P. 67. [in Ukrainian].

6. Glushkov V. M. (1986) Cybernetics. Questions of theory and practice. - M : Hayka, - 488 c. [in Russian].
7. Andrienko O. Children of Pygmalion and Galatea: the legal regime of intellectual property created using artificial intelligence. URL: <http://aphd.ua/publication-807/> [in Ukrainian] (access date 14.11.2021).
8. Morkhat P. M, (2018) Legal personality of artificial intelligence in the field of intellectual property law: civil law problems: diss....Dr. Jurid. Science. RGAIS. Moscow. S. 243.
9. Androshchuk G. O. Machine inventor: what decided the EPO // Intellectual property in Ukraine. - 2020 .- №2 - P.58-59. [in Ukrainian].
10. The Year in Patents: Ten Developments We'll Remember From 2020. URL: <https://www.ipwatchdog.com/2020/12/31/year-patents-ten-developments-well-remember-2020/id=128674/> (appeal date 14.11.2021).
11. Rebecca Currey, Jane Owen In the Courts: Australian Court finds AI systems can be "inventors". URL:https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2021/03/article_0006.html (last accessed 18.11.21).
12. Androshchuk G. O. Precedent: works created by AI have the right to copyright protection! // Intellectual property in Ukraine. - 2020.- №1- P.57-59. [in Ukrainian].
13. Olenka Klochko Artificial Intelligence wrote a new song for "Ocean of Elsa" instead of Vakarchuk. URL: <https://life.comments.ua/en/news/music/shtuchniy-intelekt-napisav-zamist-vakarchuka-novu-pisnyu-dlya-okeanu-elzi-video-671941.html> (access date 14.11.2021).
14. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 20 października 2020 r. in the case of intellectual property rights due to the development of artificial intelligence technology. URL: (2020/2015 (INI)) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/T-A-9-2020-0277_PL.html [in Polish] (last accessed 14.11.2021).
15. Artificial Intelligence. URL: [https://aippi.soutron.net/Portal/DownloadImageFile.ashx? ObjectId=8497](https://aippi.soutron.net/Portal/DownloadImageFile.ashx?ObjectId=8497) (last accessed 14.11.2021).
16. Summary Report by Jonathan P. OSHA, Reporter General Anne Marie VERSCHUUR and Ari LAAKKONEN, Deputy Reporters General Guillaume HENRY, Ralph NACK and Lena SHEN Assistants to the Reporter General 2020 - Study Question - Patents Inventorship of inventions made using Artificial Intelligence. URL: [https://aippi.soutron.net/Portal/DownloadImageFile.ashx? ObjectId=8479](https://aippi.soutron.net/Portal/DownloadImageFile.ashx?ObjectId=8479) (last accessed 14.11.2021).
17. Jennifer Maisel NSCAI Final Report: United States Must Up Its IP Game to Win the AI Race. <https://www.ipwatchdog.com/2021/03/11/nscai-final-report-united-states-must-ip-game-win-ai-race/id=130818/> (last accessed 14.11.2021).
18. Gennady Androshchuk The importance of intellectual property in ensuring US national security. URL:<https://yur-gazeta.com/golovna/vazhlivist-intelektualnoyi-vlasnosti-u-zabezpechenni-nationalnoyi-bezpeki-ssha.html> [in Ukrainian] (last accessed 14.11.2021).

Література

1. World Intellectual Property Indicators 2020. URL:https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_941_2020.pdf (дата звернення: 14.11.2021).
2. ISO/IEC TR 24028:2020: Information technology —AI—Overview of trustworthiness in AI. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso-iec:tr:24028:ed-1:v1:en> (дата звернення 14.11.21).
3. Independent High-Level Expert Group On Artificial Intelligence Set Up By The European Commission. A Definition Of AI: Main Capabilities And Disciplines. URL: https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=56341 (дата звернення 14.11.21).
4. Андрощук Г. О., Давимука С. А. Інтелектуальна власність у науково-технічній сфері: методи та принципи вартісної оцінки : монографія. — К: Парламентське видавництво, 2014. — 304 с.
5. Андрощук Г. О. Винаходи штучного інтелекту // Інтелектуальна власність в Україні – 2020 .- №11 – С.67.
6. Глушков В. М. Кибернетика. Вопросы теории и практики. – М.: Наука, 1986. – 488 с.
7. Андрієнко О. Діти Пігмаліона і Галатеї: правовий режим об'єктів інтелектуальної власності, створених з використанням штучного інтелекту. URL: <http://aphd.ua/publication-807/> (дата звернення 14.11.2021).
8. Морхат П. М., Правосуб'єктность искусственного интеллекта в сфере права интеллектуальной собственности: гражданско-правовые проблемы: дисс. ... д-ра юрид. наук. РГАИС. Москва. 2018. С. 243.
9. Андрощук Г. О. Машина винахідник: що віршило ЄПІВ // Інтелектуальна власність в Україні. – 2020.- № 2 – С.58-59.
10. The Year in Patents: Ten Developments We'll Remember From 2020. URL:<https://www.ipwatchdog.com/2020/12/31/year-patents-ten-developments-well-remember-2020/id=128674/> (дата звернення 14.11.2021).
11. Rebecca Currey, Jane Owen In the Courts: Australian Court finds AI systems can be "inventors". URL:https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2021/03/article_0006.html (дата звернення 18.11.21).
12. Андрощук Г. О. Прецедент: твори, створені AI, мають право на захист авторських прав! // Інтелектуальна власність в Україні. - 2020.- №1- С.57-59.
13. Оленка Ключко. Штучний інтелект написав замість Вакарчука нову пісню для "Океану Ельзи".URL:<https://life.comments.ua/ua/news/musi/c/shtuchniy-intelekt-napisav-zamist-vakarchuka-novu-pisnyu-dlya-okeanu-elzi-video-671941.html> (дата звернення 14.11.21)

14. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 20 października 2020 r. w sprawie praw własności intelektualnej w dziedzinie rozwoju technologii sztucznej inteligencji. URL: (2020/2015(INI)) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/T-A-9-2020-0277_PL.html (дата звернення 14.11.2021).
15. Artificial Intelligence.
URL:<https://aippi.soutron.net/Portal/DownloadImageFile.ashx?objectId=8497> (дата звернення 14.11.2021).
16. Summary Report by Jonathan P. OSHA, Reporter General Anne Marie VERSCHUUR and Ari LAAKKONEN, Deputy Reporters General Guillaume HENRY, Ralph NACK and Lena SHEN Assistants to the Reporter General 2020 – Study Question – Patents Inventorship of inventions made using Artificial Intelligence.
- URL:<https://aippi.soutron.net/Portal/DownloadImageFile.ashx?objectId=8479> (дата звернення 14.11.2021).
17. Jennifer Maisel NSCAI Final Report: United States Must Up Its IP Game to Win the AI Race. <https://www.ipwatchdog.com/2021/03/11/nscai-final-report-united-states-must-ip-game-win-ai-race/id=130818/> (дата звернення 05.04.2021).
18. Геннадій Андрощук Важливість інтелектуальної власності у забезпеченні національної безпеки США.
URL:<https://yur-gazeta.com/golovna/vazhlivist-intelektualnoyi-vlasnosti-u-zabezpechenni-nacionalnoyi-bezpeki-ssha.html> (дата звернення 14.11.2021).

Стаття надійшла до редакції 20.04.22
Після обробки 10.05.22